

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél lven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Évfordulón.

Ille nék most, hogy egy esztendő befjez-
tünk, beszámoló-félét adni. Elmondani, mit
tudtunk megvalósítani az egy év előtt kitűzött
programból, bevallani, mi maradt meg, mi
oszlott szét az akkori büszke reményekből, —
megköszönni a támogatást, mellyel sokan mel-
lénk álltak s kérni jövőre azoktól is, kiktől ed-
dig nem volt benne részünk.

Am a múlt és jövő ködös határán sokkal
nagyobb kérdések bolyognak előttünk szürke
bizonytalanságban, semhogy a magunk ügy-
vel legyen most kedvünk foglalkozni. Egy nagy
zúrzavar a világ s a forrongó sötétségben ho-
gyan keresgéljük parányi gályánk útirányát?

*

Lesz-e béke? Vagy még a jövő éven át is
gyilkolják egymást az emberek, kiknek na-
gyobb része a szeretet Istenének imádójául
hirdeti magát?

Milliók epednek a béke után, — királyok,
kormányzók, hadvezérek bizonyára épen úgy,
mint a földhöz ragadt szegények, a nélkülözők,
a gyászos özvegyek, kesergő anyák, apátlanul
maradt gyermekek. Milliók epednek utána s
tán százakra sem megy azok száma, kik nem
kívánják, — és mégis vajhmi kétséges a bekö-
vetkezése. Miért? Felvilágosodottságunkban
szeretjük az özönvíz történetét szép legendá-
nak tartani, pedig ugyan hogy ne boríthatta
volna el az Úr vízzel a földet az emberek bü-
neiért, mikor, íme, most vérözönnel borítja be
s oly messze tűzte ki számunkra az Ararát-
hegyét.

Aztán, ha béke lesz, mi lesz velünk? Nem
velem, vagy veled, atyámfia, hanem hazánk-
kal, egyházunkkal, az emberiséggel? Tudjuk-e
pótolni belátható időn belül az emberben, va-
gyonban, kulturális és erkölcsi javakban szen-
vedett borzasztó veszteséget? Nem vagyunk-e

úgy, mint a hagymázos beteg, aki addig,
míg a láz emészti, nem érzi gyöngeségét s csak
mikor a kór elmúlt, tapasztalja erejének
ijjesztő hanyatlását?

Ki tud ezekre a kérdésekre felelni? Nincs-e
ok rá, hogy szomorú szívvel, bánatos lélekkel
lépjük át az új esztendő küszöbét?

*

A most jövő esztendő nevezetes évforduló
lesz evangéliomi egyházaink életében: a refor-
máció négyszázéztendős ünnepi éve.

Ha a keresztyénség testvéri közösségbe
kapcsolta népek millióit, természetes, hogy a
keresztyénségnek az az ága, mely a négyszáz
év előtti nagy kezdésnek köszöni sarjadását,
még szorosabb kötelékekkel van összefűzve.
Azt reméltük, e nagy, nevezetes évet örömben,
szeretettel, egyességben fogják ünnepelni a
különböző nemzetek evangéliomi egyházai.

Lehet-e ma is még ilyen reménységünk?
Hiszen, ha a várva-várt béke hamarosan bekö-
szöntene is, az ellenséges népek közti szomorú
gyűlölködés nem múlhat el olyan könnyen,
hogy azok, kik ma még gyilkoló fegyverrel áll-
nak egymással szemben, holnap már együtt
ülhessenek testvéri ünnepet.

Nekünk, magyar reformátusoknak nyil-
ván le kell mondanunk arról a reményről,
hogy a reformáció nevezetes évfordulóját leg-
közelebbi hittestvéreinkkel együtt ünnepel-
hessük.

Pedig olyan kevesen vagyunk, olyan ma-
gunkra hagyatottak. Felemelő, öntudaterősítő
érzés lett volna, ha azokkal, kiknek testvéri jó-
ságát a múltban sokszor tapasztaltuk, együtt
ünnepelhettünk volna. S most szívünk nem
engedi kívánni, hogy az 1917. év olyan legyen,
aminőnek ők szeretnék.

*

Az esztendők határállomása mellett teszik Magyarországnak nagy klenódiumát, sok viharon átment szent koronáját ifjú királyunk fejére.

Erőtől duzzadó, mosolyban ragyogó ifjú lépett a tisztas, aggastyán helyébe s nekünk, kik a trónért és az uralkodóházáért minden áldozatra kész büségünket annyi tettel s annyi vérrel megpecsételtük, bizonyára nem lehet okunk aggódni a változás miatt.

Am, mégis szorongó érzések vegyülnek az örömmámorba: az elköltözött nagy királyt, kinek nevével nemzedékek nőttek fel, nem könnyű felejteni. Amint haladtak az évek, úgy vált mind ragyogóbbá népei megértésének, szeretetének glóriája felkent feje fölött s a két emberöltőt meghaladó hosszú uralkodás bő tapasztalatai mind tágasabbá tették magyar hazánk s abban evangéliomi egyházaink szabad fejlődésének, előhaladásának perspektíváját.

Mi a királyt mindig szeretjük. Érte minden honfi karja készen áll. Ifjú királyunkért különösen is van okunk lelkesedni, hiszen az első perctől fogva, hogy a trón várományosává lett, a kiváló tulajdonságok egész sorával nyerte meg a hű magyar nemzet szívét.

De a királyok sem tehetik mindig, amit szeretnének s a királyok is emberek, kiknél a legfényesebb elme s a legtisztább szív sem pótolja a tapasztalatok hiányát. Bizonyára hű, jó, őszinte, egyenes tanácsadói lesznek a felségnek. Bizonyára az a mélyeséges hódolat s lobogó lelkesedés, mellyel a magyarság körül veszi, mély benyomást gyakorol az ő nagy, nemes lelkére.

Új esztendő előtt, új uralkodói korszak kezdetén szálljon buzgó imánk az egek Urához, hálaadással a meghalt király hosszú, haladást biztosító országlásáért s könyörgéssel az új felség boldog s hazánkat boldogító dicső életéért.

*

Vér, gyász, szomorúság, szeretet-hiány a határjelzők az esztendők változásánál.

Ne essünk-e kétségbe a magunk, az emberiség sorsa miatt? Ne fészkeljen-e bánatos aggodás szívünkbe a változásokon?

Békét, állandóságot, szeretetet óhajtsz, atyámfia? Nyúlj a bibliához, — Jézus beszédében, az örökkévaló Isten uralkodásában, az evangéliom szelíd tanításában mégis megtalálod.

K. B.

Tárca

Koronázás.

*Egész világgal harcban állunk,
S közben ünneplőn koronázunk;
Látszik, hogy magyarok vagyunk.
Verekszünk mindekét kezünkkel, —
De szeretjük egész szívünkkel,
Akit szívünkbe fogadunk!*

*Ha kell, a harci sort is álljuk,
Ezt is magyarosan csináljuk,
S rohamra is dallal megyünk!
De szívert szívet odaadni:
Azt sem tud úgy más senki, mint mi . . .
Mi félig semmit sem teszünk!*

*Királyi párunk Budavárott:
Szent frigykötésünk legyen áldott!
S az itt minden lépésetek . . .
Mi ez ékes napokra ékül,
Koronázási szép emlékül,
Csak egyet kérünk tőletek.*

*Süsárlók nélkül hogy Ti minket:
Ösmerjetelek szívünk szerint meg!
S akkor . . . a nap magasra száll,
De népet nálunk hübbet, jobbat,
Királyáért előbb-halóbbat
Az Isten napja sem talál!!*

Szaboleska Mihály.

Iskola

Politikai földrajz és a mi állampolgári nevelésünk.

A debreczeni egyetem nyilvános népszerű előadássorozatai között szerepelt az ú. n. „politikai földrajz” alapvonalainak megismertetése is.

Ha az előadó professzor csupán azokat az adatokat ismételte volna, illetve elevenítette volna fel, amiket az ott megjelenő művelt hallgatóság nagyrésze — egy-két-három évtized előtt a középiskolában —, akkor még fejletlen ítélőképességgel, céltudat nélkül betanult, — s amiket azóta egybirányú elfoglaltság mellett rég elfelejtett: — akkor is hasznos munkát végzett volna.

Fokozza vállalkozása hasznosságát, hogy a hallgatóság egy tekintélyes része, a nők legtöbbször, még az iskolában sem tanulhatta különlegesen e studiumot, nem lévén ez felvéve — kivált régebben nem — a felsőbbtanintézetek tananyagába.

Am egyenesen különleges értéket adott az előadássorozatnak az a körülmény, hogy a régi címén jelzett ismerethalmaz a legutolsó egy-két évtizeden át jelentékenyen átdolgoztatott, egészen új tudomány-nyá kezdi kiforrni magát. És Milleker tanár ép ez új formát és új tartalmat kívánta megismertetni.

Előadásainak már elseje is a gondolatok egész raját kelthette fel a hallgatókban, akiket a háborús

hirlapirodalom bőségesen előkészített az értelmes figyelésre. Szinte minden mondatát szeretné az ember tovább üzni-fűzni, megvitatni, esetleg cáfolgatni. (Közönyös tudomásulvételről szó se lehetett.)

E mi organumunk, a D. P. L. azonban aligha volna hivatott, s aligha adhatna tért arra, hogy hátsábjain magáról a jelzett tudományról értekezessünk. Am talán meg lesz engedve nekem, hogy az előadássorozat alkalmából, egy pár általános kérdést vessek fel. Ha tájékozottságom — érzem — hiányos, ám jöjjenek a megfelelő szakfelelők, cáfolgassák írásomat. Úgy képezem a megbeszélés nem lenne hiábavaló nyomdafesték pazarlás.

Tudomásom szerint, úgy egy évtizeddel ezelőtt a „politikai földrajz“, mint külön tantárgy a VII. gimnáziumi osztály tantervéből kihagyatott. Csak talán a legutolsó években lett részben helyreállítva a történelmi oktatás függelékeként.

Sokat panasztolt hibája volt egy emberöltőn át tanrendszerünknek az, hogy a geografiával általában igen mostohán bánt a gimnázium magasabb évfolyamain. Csupán úgy mellékesen buzdítottak a történelem tanárai a földrajzi vonatkozások ápolására. Valljuk meg — a legutóbbi időkig — nem sok sikerrel.

A világtörténelemnél a VII. osztályban, s a hazainál a VIII-ikban rendszeresen már nem sok idő maradt az utolsó évszázad, pláne utolsó évtizedek tárgyalására. S azután kellett volna összefoglalni a jelen állapotok átnézetét, az államok földrajzi, gazdasági, kulturális és alkotmány szervezeti helyzetét statisztikaszzerű adatokban. Gyorsan — kevés magyarázattal, — feladott leckék, memoria terhelő adattömegek felületes és rövid életre szánt betanulása... volt az eredmény.

Pedig az államok és népek politikai erőviszonyainak csak hozzávetőleges megismerése is — e nélkül szinte lehetetlen.

Hát hiszen az ambiciózusabb tanárok — kivált nagyobb városokban — nem mulasztották el buzdítani a tanulókat, hogy ők maguk vásároljanak statisztikai, földrajzi zsebkönyveket, s magánbuzgalomból tanulmányozgassák azokat. Am alig pár éve, hogy végre legalább is divattá kezd válni a Hikkmann- és Kogutovics kiadványok beszerzése, s szórakozás-szerű lapozgatása. Ez is örvendetes haladás. De nem elég.

Örvendetes, hogy a legutóbbi években legalább részben még mindig csak a történelem függelékeként, de valamivel nagyobb terjedelemben s ismét némi önállósággal újból megjelent a tananyagban a „politikai földrajz“...

Am a régi értelemben felfogott és tanított disciplina sokkal többet jelentett. Adott az számottevő közjogi, politikai, összehasonlító alkotmánytani és igen hasznos közgazdaságtani, pénzügyi, socialis alapismereteket is. Mindenesetre e tárgynál különösen sok függött az előadó egyéniségétől is.

Ki akarom említeni, hogy e tárgy különösen hasznos propaedeutikának bizonyult a jogi szakra lépők számára. És azt már tapasztalatból mondhatom, hogy erősen és szomorúan meglátszott e középiskolai tárgy évsorozatokon át való elhanyagolása az utóbbi évtized joghallgató nemzedékén. Persze most a világháborús lázas hirlapolvasás sokat pótolhat,

De talán még hézagpótlóbb jelentőségű volt a politikai földrajz azok számára, akik más szakmákra léptek, közvetlenül az életbe vagy más egyetemi pályára. S akik csak hosszú, évekig tartó rendszernélküli olvasgatással szedik össze úgy ahogy amaz ismereteket, miket a gimnáziumban könnyen megkaphattak volna. Mert alig képzelhető olyan életpálya, melyhez e tárgy által adható látókör szélesítésre és alapfogalmakra szükség ne volna.

Minket közelebből érdekel itt a lelkészképzés. És ugyebár kénytelenek voltunk a szorosán vett theologiai képzés némi hátrahozásával is, gondoskodni arról, hogy a papjelöltek némi politikai, közgazdasági s jogi elemi ismeretekkel szereltessenek fel. Mennyivel inkább szükségessé vált ez a politikai földrajz elhanyagolása folytán.

De mekkorára nőnek fontosságukban mind ez észrevételek, ha a modern értelemben vett politikai földrajzra gondolunk! Hiszen ily értelemben könnyű módon széles és elég mély alapot lehetne adni már a középiskolában a leendő aktív állampolgár politikai tájékozottságának; s egyben szárnyakat a politikai fantáziának, melyek segítségével együtt repülhetne az ifjú a sociologus eszmélkedőkkel a társadalmi fejlődés megértésére: vagy a külpolitika horizontjára; grandiózus belső vagy nemzetközi reformgondolatok, fejlesztési programok felfogására esetleg új ideák termelésére...! Képesse lehetné az ifjút e modern tudomány — háborús hirlapirodalom híján is, tehát hékében is, — a kicsinyes napi pártpolitikai kérdések fölé emelkedő nagy politikai problémák fejtegetéseinek megértésére, figyelemmel kísérésére. Megtanulhatná megismerni a földnek, a klímának, a környezetnek hatását a népjellegre és a politikai alakulásokra. Megtanulhatná megérteni, mily hatással van a gazdálkodási módszer változása a jogi berendezkedések alakulására...

S mind e gondolatok átvezetnek bennünket ama másik, pedagógiai szakkörökben agyon vitatott, de a mi egyházi sajtónkban alig tárgyalt kérdésre: vajjon eleget teszünk-e mi reformátusok a jó állampolgárrá való nevelés érdekében?

Hát hiszen lélektanilag könnyen érthető, ha mi feleslegesnek véltük e kérdés feszegetését. Világosnak tartottuk, hogy amennyiben sikerül nekünk jó reformátusokat nevelni, az illetők bizonyára hű és jó polgárai lesznek a magyar államnak.

Hogy a mi nevelésünk az állampolgári erényeket fejleszti, az csakugyan elvitathatatlan. Mi nem akarjuk egyházunkat az állammal, nemzettel szembeállítani, vagy pláne föléje emelni: sőt még vilámpolgári ideálok plántálásával se mérsékeljük az ösztönös nationalismust, nemzeti érzéstől duzzadó gyermekeinkben.

Mi nem szemlélődő, alázatoskodó jámborságra, hanem tevékenységre, bátor szókimondásra, egyben az önzellenségig emelkedni tudó önkormányzati életre neveljük ifjú hűveinket. Nem a haszonleső, tülekedő materialismust tanítjuk, — nem biztatjuk más vallásúaktól elzárkozó szövetkezésekre. Mi nem a differenciáció, hanem a socialis tömörítés szellemére oktatunk... Az érzület tehát, amit adni iparkodunk, — gondolom — egészen helyes.

Azonban igazán szó férhet ahhoz, vajjon adunk-e

útravalót gyermekeinknek az állampolgári tevékenység terén való érvényesülésre?

Vajjon nem száználmas látvány-e, mily könnyen hódítják el az egykor református jellegű községekben, városokban az önkormányzati élet irányítását feltörekvő más vallásfelekezetek kisebb, de szervezettebb tömegei?

Miért? Egyszerűen azért, mert a magyar református népnek alig van kellő fogalma arról, milyen hatalmat ad ki évekre szólóan, olykor helyrehozhatatlanul, végérvényesen, részint a helyi közigazgatás-

Az ezen téren és több más tekintetben is észlelhető állampolgári öntudatlanság okát egyebekben kívül oktatásügyi rendszerünkben is kell keresnünk. Például az elemi iskola V., VI. osztálya ígér ugyan állampolgári és gazdasági alapismereteket, valami szerény keretben, de mily kevés helyen vannak kiépítve e betetőző osztályok. S ahol megvannak is, mily kevesen látogatják azokat. A kis falukban jó, ha sikerül „beiskolázni” a négy alsó osztályt. Városokban meg átmennek a gyermekek gyakorlati, ipari, vagy kereskedői pályákra, vagy tovább tanulni a polgári iskolába, reálba vagy gimnáziumba. Ez utóbbi iskolákban ismét hiába látogatnak négy évfolyamot. Az ú. n. „állampolgári” és „közgazdasági” ismereteket csak az V., VI. polgári osztály nyújtaná, ha ugyan ez osztályok szervezve lennének. A gimnáziumban meg épen csak a VII. és VIII. osztály, ha ugyan az ifjú ez iskola-típust egészen végig tanulja.

Némi rokon ismeretek vannak ugyan szétszórva más tárgyak pótlékául is: Magyar nyelvtan, számtan, földrajz, latin nyelv kapcsán is tanítanak egyetmást e fogalmakról, s legtöbbit a történelem fonálán, azonban mindezeket az ismereteket áttekinteni, összefoglalni a fejlődő, gyorsan tanuló gyorsan feledő ifjú agy képtelen.

Nagyon helyén való volt a múltban s helyén való volna a jövőben, ha a középiskolai tantárgyak közt, külön, — megbővített tartalommal — ott szerepelne a politikai földrajz és egyben az állampolgári és jogi alapismeretek kompendiuma.

*

Ime a régi, félszáz évvel régebbi nagy református kollégiumok, evangélikus lyceumok mindenikében az utolsó — kilencedik évfolyamban — mintegy a bölcséleti s a következők theologiai oktatás áthidalásaként mindenütt tanították a magyar alkotmányt, a geográfiai alapon álló statisztikát, az észjogot (ebbe sűrítve bele a politikai és jogi alapismereteket is). Sőt minden kollégium iparkodott betetőzésül általános törvénytáncitói tanszéket s tanfolyamot szervezni.

Nem volt szó — a legtöbb helyen — teljesen befejezett jogi oktatásról. Aki ügyvéd, vagy magasabb tisztviselő, királyi táblai jurista, majd bíró akart lenni, annak ki kellett egészítenie ismereteit valódi jogi, többnyire királyi akadémiákon vagy egyetemen. De a jogi ismeretek szükségessége felett akkor nem vitáztak, hanem alkalmat adtak minden leendő papnak, tanárnak is a jogi disciplinákkal minél teljesebben való megismerkedésre, még a kiépített akadémiák korában is sokáig. Még e sorok írója több oly öreg lelkészt, tanárt ismert, aki négy év alatt három fakultás anyagát tanulta át, mindenből vizsgázva Nem lettek szaktudósok e férfiak, de nagyon jó gyakorlati

lelkészek és művelt vezérlői annak a társadalmi körnek, melybe őket hivatásuk állította, s ha kellett, kiváló tanítómesterek.

Hogy a jogi, politikai ismeretek fontosságát mind szélesebb körökben látják be újabban is, annak bizonyossága az, hogy a műgyetemtől kezdve, a gazdasági irányú szakoktatás mellett számos főiskolában s hasonlólag a tanítóképzőkben évről-évre nagyobb tért juttatnak azoknak.

Bizonyos, hogy a közoktatásügyi kormányzat a maga nagy körültekintésével, minden reformmal igen óvatos és lassú lépésű, kivált ha a gimnáziumról van szó. Am vajjon nem tehetnénk-e mi magunk valamit? Mint az imént jeleztem, nekünk vannak etéren becses tradícióink. Valaha a mi iskoláinkban születek vagy legalább magyar földre itt telepítették át az új meg új tanrendszer változtatások.

Ma már mintha nem mi haladnánk az oktatásügy élén, az állami tantervet kell követnünk: ügyde többet tanítanunk szabad. Szabad volna, s talán lehetne is tehát, más tudományok anyagának alig észrevehető megszükitésével helyet csinálni arra, hogy iskoláinkban — s itt az összes fokú iskoláinkra gondolok — nagyobb tér maradjon összefoglaló s önálló politikai földrajzi, alkotmányjogi, közgazdasági, szocialis, pénzügyi és némi gyakorlati jogéleti ismeretek közlésére, esetleg magánlantárgyak formájában . . . Vajjon nem lehetne-e e hézagok pótlására szünidei előadás kurzusokat berendezni felnőttek és mondjuk nők számára is?

Adatokban tévedhettem, tételeim vitathatók, proposícióim kivihetősége ma mindenestre kérdés. De az ideák kiforrásához talán a kezdő lépést megtettem. Tájékozottabb szakemberek helyreigazítása előbbre vihetné az ideát: — adjunk több állampolgári felkészültséget mindkét nemű ifjúságunknak!

Dr. Gergely György.

Az őszi egyházkerületi közgyűlésnek a debreczeni tanítóképzőintézetre vonatkozó határozatai.

Az őszi közgyűlésnek több mint 400 lapos vastag jegyzőkönyve a kevés munkással, de megfeszített erővel dolgozó városi nyomda bámulatos teljesítő képességének, és főképpen az érdemdús főjegyző vas-energiájának gyümölcsül már kezünkben van. A benne foglalt számtalan fontos ügy közül, talán egyik sem érdekeltőbb, mint a debreczeni tanítóképzőintézetnek fejlesztése, s a tanítóképzőintézetek beosztása és ellenőrzése.

A debreczeni tanítóképzőintézet a folyó iskolai évben megnyitotta a II. évfolyamon a párhuzamos osztályt, amelynek ez évi költsége 3100 K, (379. sz. 13. pont). Általában véve a tanítóképzőintézet összes személyes és dologi szükségleteinek 1 évi összege 67,055 K, amiből 4942.11 K a tanulóktól szedett iskolai járulékok címén, 1800 K a református egyháztól, 1540.50 K a várostól térül meg, a többi 58,772.39 K-t a kollégium és az egyházkerület fedezi. Az 1917. évi költségvetésbe beillesztve a dr. Margittay J. embertani tanszéka alapjának kamata 1000 K-val fedezi a második segédtanári állás javadalmát (407. szám).

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 113,131—1916. VI/b. szám alatt kelt leiratában az iskolafenn-tartó hatóság anyagi terhein lehetőleg könnyíteni óhajtván, hozzájárul ahhoz, hogy 1917 szeptember 1-től kezdődőleg a 46,447—1909. sz. vk. miniszteri rendelettel kiadott „Szabályzat” 24. §-ában megállapított tanári alapfizetést az államsegélyből egészíti ki. Az ilyenmű fizetésekiegészítés évenként 22,175 K-t tenne ki a jelenlegi állapot szerint (448. sz.). Ezen az alapon indulna meg az intézetnek párhuzamos osztályokkal való további kibővítése, amely négy új tanszéknek beállítását vonja maga után. Ezek a tanszékek: 1. Pedagógiai, 2. Magyar nyelv és irodalom, 3. Német nyelv és irodalom, 4. Segédtanári a természetrajzra. Amennyiben az egyházkerületi elnökség a kellő biztosítékok birtokába jut, már tavasszal meghirdeti a pályázatokat ezekre a tanszékekre (449. sz.)

Ezek mellett a határozatok mellett elvi szempontból nagyjelentőségű a 480. sz., amely a kebelbeli tanító- s tanítónőképzőintézetek felett önálló szakfelügyeletet létesít, elválasztva a gimnáziumi felügyelői állástól. S amidőn a képzőintézetek ügyeinek egyházkerületi tárgyalását és képviselést az egyházkerületi tanügyi bizottságból, a népiskolai tanügyi bizottságba helyezte át a közgyűlés, egyúttal a képzőintézeti szakfelügyeletet kiterjesztette a polgári (jelenleg a hajduböszörményi és debreczeni) leányiskolákra is. A szakfelügyelő napidíj és útiátalányát egyelőre 1000 K-ban állapították meg s ez összeg alapján külön pénztári csoportot létesítettek.

A képezdei szakfelügyelettel a folyó iskolai évtől kezdve 6 évre dr. Veress István debreczeni képezdei igazgatót, e kiváló pedagógust és adminisztrátort bízta meg az egyházkerület (480. sz.).

E nagyhorderejű határozatok új korszakot nyitnak nemcsak a debreczeni tanítóképzőintézet, hanem általában egyházkerületünk népnevelésügyi történelmében.

Közélet

Kicsinyeskedés.

— A kultuszminiszter úr nagybecsű figyelmébe. —

Bármeddig törjük rajta a fejünket, a címül választott kifejezésnél jámborabbat nem találunk annak a rendelkezésnek a jellemzésére, amelyet itt most szövé teszünk.

A kultuszminiszter úr 142,996—1916. VI/a. számú rendeletéről van szó, amely kiadatik többek közt „a nagybányai állami polgári leányiskola tek. Igazgatóságának... oly hozzáadással, hogy a hitoktatók díjai csupán a tényleges szorgalmi időre szolgáltatathatók ki és pedig a róm. kath. hitoktatónak heti 4 óra után havi 20 K; a görög kath. hitoktatónak heti 4 óra után havi 20 K; az ág. hitv. ev. hitoktatónak heti 2 óra után havi 10 K; a református hitoktatónak heti 4 óra után havi 20 K; az izr. hitoktatónak heti 4 óra után havi 20 K... Ehhez képest a hitoktatók díjazására szánt összeg az 1915—16. tanévre megállapított 900 K-val szemben ezúttal

810 K-val vétetett számba”. Tudniillik azért, mert a tanév a polgári iskolában az idén nem szeptember, hanem október hóval kezdődött, a miniszter úr rendeletéből. Ezt az aláhúzott passzust azért kell ideigatnunk, hogy valaki azt ne képzelje, hogy a tanév megrövidítését a hitoktatók határozták el.

Most már mindennemű félreértés kikerülése végett kifejezésre kell juttatnunk azt a nézetünket, hogy az idézett rendeletet aligha a kultuszminiszter úr iniciálta. Sőt ezzel még a szokás szerint olvashatatlannak nevé miniszteri tanácsos urat sem merjük meggyanúsítani. Úgy érezzük, hogy ilyen aprólékosság, mint ami itt szemünk elé tárul, legfeljebb valamelyik túlbuzgó közegecske agyában fogamzhatott meg, aki efféle körmönfont spórolások kieszelésével akar hervadhatatlan babérokra szert tenni.

Annyi azonban kétségtelenül megállapítható, hogy aki a rendeletet kidolgozta, az vagy nem tudja, vagy nem akarja tudni azt, hogy

1. a hitoktatók tisztelet- vagy jutalomdíját mind- eddig nem havonként potyogtatta ki a kegyelmes állam, hanem félévenként (úgy mégis talán többet mutat) utólagosan; a hónapokra parcellázás ideájával — nagyon is átlátszó gyakorlati céllal — most találkozunk először (legközelebb esetleg órákra porciózza ki valamelyik szellemes tan-hatalmasság);

2. a hitoktatók 9 hónap alatt ugyanazt a tananyagmennyiséget dolgozzák föl növendékeikkel, — természetesen a rövidebb idő alatt nagyobb munkával, több fáradsággal mindkét részlől, — amennyire máskor 10 hónap jutott (ámbátor szeptember 15-től június 15-ig éppen úgy 9 hónap telik el, mint október 1-től június 30-ig, úgy-e bizony?); tehát

3. mi sem méltánytalanabb, mint azokat büntetni járandóság- elvonással, akik a tanításra szánt idő megrövidítésének nem okai, akik így is annyi munkát végeznek, mint a m ű g y.

Azonban — készséggel elismerjük — az a tény, hogy 10—20 K hitoktatói díjat bármikből elvontak 5—10, vagy akár 4—500 hitoktatótól, magában véve a mi részünkről is elég kicsinyes ok volna a nyilvános fölszólalásra. Elvégre, ha a hazának van szüksége arra a 90 koronára, amennyit a nagybányai állami polgári leányiskola 5 hitoktatójától, vagy arra a néhány ezer koronára, amennyit a magyarországi állami polgári iskolák nehányszáz hitoktatójától az idézett zseniális rendelettel elvontak: rendben van a dolog. Ha a hazának van rá szüksége: akár szüntessék be az egész jutalom- vagy mi a csoda-díjat. Szüntessék be a rendes tanítók fizetését is. Szüntessenek be mindennemű iskolai kiadást. Úgy mégis csak többet lehetne valamivel megtakarítani. De kikeresni éppen a hitoktatókat; megalázni — kicsinyeskedéssel, igazságtalanul — éppen azokat, akiket az állam-nyújtotta szájalmas

díjazás különben is állandóan pirulásra kényszerít: ez az eljárás igazán bajosan minősíthető másnak, mint májbajosságnak.

Mert hogy is állunk ezzel a hitoktatási díjjal? Az állam a maga intézeteiben — minden fokon — oly szükösen díjazza a hitoktatók munkáját, mintha kifejezetten alamizsna-jelleggel akarná fölruházni ezt a szomorú díjat és mintha a hittan nem éppen olyan rendes tantárgy volna, mint a többi. Pl. a polgári iskoláknál heti 1 hittanóraért évi 50 K a fizetség (ebben az évben ugyan csak 45 K lesz), míg a polgári iskolai tanító fizetés, lakbér, pótlékok címén 1—1 óráért átlag 200 vagy több koronát húz az államtól évenként. Sőt, ha az óraszám hetenként nem több, mint 14—16 (mint volt, pusztán elnézésből, éveken át Nagybányán, amiatt, hogy több kinevezett rendes tanerő működött, mint amennyire szükség volt; az egész országban pedig 5—6 tucatra ment a számfölött kinevezett és fizetett rendes tanerők száma): úgy egy-egy idősebb tanerőre óránként 300 K is esik. Tehát négyszeres-hatszoros díjazás kisebb képesítésű tanítóknak. Mert az talán mégsem vitás, hogy a lelkészek átlag — a protestáns és katolikus lelkészek minden bizonnyal — magasabb képesítéssel bírnak, mint a polgári iskolai tanítók.

Az, hogy a hitoktatás a hitoktatók egy részéni nem főfoglalkozás: nem lehet döntő momentum a díj megállapításánál. A száraz tény az, hogy mi heti 4 órát adunk évi 200 (az idén 180) koronáért; ha nem adunk: évi 200 (az idén 180) koronával kevesebb a fizetésünk; mert az egyház a hitoktatásért semmi fizetést nem ad. Hogy jön egy lelkész ahhoz, hogy mellékesen 16—20 hittanórát tartson hetenként, évi 800—1000 K alamizsna fejében, mikor ugyanolyan jellegű intézetekben más tanító ugyanannyi óráért átlag négyszer-hatszor annyi fizetést kap? Meg aztán igen sok (lelkészképesítéssel bíró) segédlelkésznek nagyon is főfoglalkozása ám a hitoktatás. Hát azok, akiknek az egyház rendes fizetésül tudja be a hitoktatásért járó könyöradományt, ugyan miért adják meg az árát a szeptemberi kényszer vakációnak? Vagy ki kárpótolja őket a 9 hónap alatt különben is elvégzett 10-ik hónapi munka eivont kegydíjáért? Vagy el kellett volna sétálniok a szeptember hónapot étlen-szomjan-mezitelenül? Mert ám az egyházak költségvetése ilyen ötletszerű miniszteri rendeletekre nincs berendezkedve! És hát miért nem jött még eddig az a gondolata senkinek, hogy más kényszer-vakáció alkalmával (pl. mikor járványos betegség miatt hónapokig szünetel a tanítás) levonjon a tanító fizetéséből és levonjon például a rendes tanítóéból is? Miért csak a hitoktatók a választottak? Miért?

Nem jó dolog ez, atyámiai, férfiak! Az egészséges és becsületes eljárás az volna, amíg az állam a maga iskoláiban a vallástant rendes tantárgynak is-

meri el, hogy annak a tanítását a többi tárgyak tanítóinak adott fizetés arányában díjazza. Vagy — és ez volna a másik egészséges, becsületes eljárás — merje kimondani az állam, hogy a vallástanítás magánügy, a felekezetek magánügye és — egyáltalán ne díjazza a vallástanítókat. — Akkor majd az egyház kénytelen lesz a vallástanítás tisztességes díjazásáról gondoskodni! De ez a mostani, ez a nesze semmi, fogd meg jól rendszer igazán megérett arra, hogy kivégeztessék.

Nem azt kérjük hát a miniszter úrtól, hogy az idézett rendelettel elvont 10—20 K szeptemberi óradíjat adja vissza a hitoktatóknak. Hanem azt, hogy gyökeresen alakítsa át a hitoktatók díjazásának ezt a nyomorúságos, megalázó rendszerét. Ezt a csökkenést vagy fejlessze életképessé vagy operálja le. És inkább előbb, mint később. Vagy díjazza az állam — elemi, polgári és középiskolákban egyaránt — tisztességesen, más tárgyak rendes tanítói fizetésének megfelelően a vallástanítókat; vagy ne díjazza sehogyan. Mert, hogy pl. ugyanannál a gimnáziumnál az egyik lelkészképesítésű hitoktató heti 16 óráért rendes tanári fizetést húz, ami évenként 2400—6000 korona, meg lakbér etc., a másik lelkészképesítésű hitoktató pedig heti 8 óráért évi 800 K kegydíjat kap, ami fejebb ugyan soha nem emelkedik, ellenben esetleg egy-két hónapra szüneteltetve tétethetik; úgy-e bár, az sem mondható valami eszményien igazságos elosztásnak?

Mikor a református és evangélikus lelkészek küldöttsége a múlt november hó 15-én megjelent a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban, a kultuszminiszter úr annyi melegséggel, annyi megértéssel és jóindulattal szólott a lelkészeknek — általa jól ismert — államfőntartó, nemzetépítő, vagy, ha úgy tetszik: államépítő, nemzetfőntartó munkájáról, hogy egynehányan, az optimisták, majd nem reménykedni kezdtünk annak a bizonyos családi pótlékknak a lehetőségében.

Az igazság kedvéért jegyezzük föl itt, hogy a fent idézett rendelet, mely többek közt a protestáns lelkészek egynehányát 20, illetve 10 K erejéig arculcsapja, november hó 14-én, tehát nem a protestáns lelkészek tisztelgése után, kelt. Azonban — talán éppen úgy kelhetett volna november 16-án is... És amelyik műhelyből az itt megtárgyalt kicsinyeskedő rendelet kikerült, onnan nagyobb szabású munkálatot várunk avagy nem meddő időtöltés-e?...

Soltész Elemér.

Irodalmi szemle

A Koszorú ez évi füzetei. (221—230. sz.) A 221-ben „Nagy idők ösvényén” címmel Sántha Károly ad kedves kis verses gyűjteményt a költeményeiből.

Háborús tárgyú elbeszélés a 222. (Ének a szeretetről.) Úgyes, és falusi életünket élénken rajzolja Babay Kálmánnak „Az apák eszik meg az egrest” című elbeszélése, amely az alkohol túlságcs élvezetének romboló hatását ecseteli. A tíz füzet közül egyike a legjobbaknak Moravcsik Gyuláné „Amit nem vehet el senki” c. kis beszélye (224. sz.). A 225. (A szeretet fája) mindennapi falusi történetet, a 226. (Csaták tüzeiben, Isten kezében) versben háborús tárgyat beszél el. Fordulatokban gazdag a Dessewffy Berta „Megtalálta a szívét” c. kis meséje (227. sz.); építő és hiterősítő jellegű Kiss Samu „A mi Istenünk beszéde megmarad örökké” történelmi elbeszélése (228. sz.). Szépen szőtt tanulságos mese a Lengyel Gyula „Szabad az Isten mindnyájunkkal” című háborús tárgyú története (229. sz.), míg báró Podmaniczky Pál „A belmisszió atyja” című füzetében Wichern életét mutatja be röviden (230. sz.). Ha ezek után a füzetek terjesztését olvasóink figyelmébe ajánljuk, megtettük azt, amit évről-évre a Koszorú füzetek ismertetésénél tenni szoktunk. Ez alkalommal azonban önkéntelenül jó tollunk hegyére két olyan megjegyzés, amely már nem az olvasókaak, hanem a szerzőknek szólana. Az egyik füzetben szinte személszűrő, hogy a szerző így címezteti az öreg lelkészt: „Nagytisztelű Úr”. Nem cím vitát akarunk provokálni annak ellene vagyunk: de ha már a népnél a Tiszteletes és Tisztelendő megszólítások vannak használatban, ne akarjunk *népies* füzeinkben meghonosítani a népünknek idegenül hangzó, vagy legalább is kevésbé bizalmat gerjesztő rangfokozatos megszólítást. A másik, ami feltűnik a füzetek olvasásánál, az, hogy ahol lelkész szerepel, ott az „öreg, ősz” pásztorról van szó. Kétségenkívül az agg lelkész tiszteletreméltó alakja igen rokonszenves és a hosszú élet gazdag tapasztalataira való hivatkozás könnyebben megmagyarázza a cselekmény megoldását, de viszont itt volna már az ideje annak is, hogy olykor-olykor olyan ifjú lelkész legyen az elbeszélés hőse, aki elhanyagolt községbe kerülve, tudása, képessége, szerénysége és határozottsága által ezer akadályon keresztül virágzásra juttatja a falut, olyanformán, mint ezt a 171—173. sz. füzetben olvassuk, ahol azonban nem lelkész az elbeszélés fiatal hőse.

Erzsike álma. Vasárnapi iskolai mese. Irta ifj. Benkő István rákospalotai református lelkész. Pécs 1916. Darabja 12 fillér, 100 darab bementve 10 K. Ez a 16 lapnyi füzet bájos kis mesét tartalmaz, amely teljes mértékben alkalmazkodik a kis gyermekek értelmi világához. Méltó a terjesztésre. A Keresztyén Lelkipásztor c. folyóirat vasárnapi iskolai könyvtára II. füzeteként jelent meg.

Az Út folyó évi 9—10. száma R. L., I. L., M. S. és Sz. M.-né tollából tartalmas és értékes, korszerű

és alkalmi vázlatokat, apróságokat, közleményeket foglal magában. Az ismert folyóirat hovatovább egyik legelterjedtebb szakközlönyünk lett, aminek megtörténtehez teljes igénye lehet. Az évenként tíz füzetben megjelenő kiadvány ára 6 korona. Szerkesztőség: Kolozsvár, Bocskai-tér 1.

Az **Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közöny** ötvenedik évfolyamának 5—6. száma több korszerű kérdés felvetésével és vitatásával foglalkozik, mint amilyenek a középiskola reformja, a tanárihiány, a megharmadolás, a diákok zónázása stb. Mintha csak az egyházi közállapotok analógiáját lát-nók felszinen a tanári státusnál. Az szintén érdekes hogy a muzsák berkeiben éppen olyan stylus van divatban, mint a harcoló egyházban; legalább erre következtethetünk ebből az intra et extra muros egyaránt megszívlelést érdemlő passzusból: „Vajjon mikor is érjük el az időt, mikor magyar ember a másik magyar embert — amiért az más véleményen, más meggyőződéssel van — nem fogja sem korlátoltnak, sem gonosznak, sem megvásároltnak tartani?” (154. lap.)

Karácsonyi evangélium címmel Hajdu Gyula pocsaji lelkész minden falujabeli református katonának, aki a harctéren töltte a szeretet ünnepét nyomtatott íven biztató és bátorító levelet küldött. Elismerésre méltó cura pastoralis.

Simonidesz Lajos az Evangélikus Lapot a jövő 1917. évben hetenként kétszer megjelenő folyóiratul adja ki. A vállalkozás a mai nehéz nyomdai és meglehetősen közönyös egyházi viszonyok közepett merész. Kívánjuk, hogy e próbálkozást siker koronázza.

A **Debreczeni Lelkészi Tár** decemberi füzetében a Theologiai Értesítő Erdős Károly „A keresztyénség történetének egyes főbb mozzanatai a reformációig” c. értekezését tartalmazza, a gyakorlati rész pedig Andrassy Kálmán, Bekor Sándor, Futó Zoltán, dr. Gönczy Lajos, Kiss József, Vásárhelyi János egy-egy egyházi beszédét és Szolnoky Gerzson ó-év utolsó estéjén mondandó imádságát közli.

Földiek E. H. Az imádság érteime c. munkája ifj. Victor János fordításában csinos kiállításban megjelent. Megrendelhető Budapesten VIII. ker. Üllői-út 16/B alatt. Ismertetésére visszatérünk.

Előfizetési felhívás! Jövő év januárjának első feleiben novellás-könyvem fog megjelenni „*Emberélet*” címmel Singer és Wolfner kiadásában. A kötetben részint különböző lapokban (Budapesti Hirlap, Pesti Hirlap, Új idők, Élet stb.) már megjelent, részint még kiadatlan novellákat gyűjtöttem össze. A könyv ára 3 korona. A szíves előfizetéseket alábbi címre kérem, legkésőbb 1917 január hó 15-ig. Budapest, 1916 december hó. **Muraközy Gyula** Budapest, IX., Kálvin-tér 8.

Az ígchirdető egyházi beszédek gyűjteménye. Kiadják Révész János ev. lelkész, Soltész Elemér ref. lelkész szerkesztők. Megjelenik havonként. Az 1917. évi januári számának tartalma: Dr Tóth Lajos: Egymás terhét hordozzátok. Új-évi. Erdelyi Imre:

A kötelesség és engedelmisség példaképe. Új-év után. Paulik János: Miért szenved az ártatlan? Háború idején. Szűcs József: Érted-é, amit olvasol? Vasárnap. Kiss Samu: Mit tanulhatunk a pogány századostól? Vasárnap. Nánay Béla: Az Úr nevét hiába fel ne vedd. Vasárnap. Mészáros János: Megtérésünk a vagyon szerelméből. Vasárnap. Előfizetési ára: Egész évre 12 K, félévre 6 K, negyedévre 3 K.

Pro memoria. Elhunyt királyunk emlékeztetének megőrkítésére gyülekezeteink presbiteriumaiban kegyeletes beszédek hangzottak el, melyeket az illető lelkészek közül többen nyomtatott kiadványokban is megőrkítettek. Ilyen emléklapokat kaptunk Szügyi Dániel dévaványai, Kovács Lajos kiskvárdai, Papp Lajos szeghalmi és Haypál Benő budai lelképásztorainktól. A nálának kifejezésül szolgáló eme füzetek legyenek világosságnak és boldogulásunknak eszközei.

Halottaink

Márton Károly hajdusozehszlói tanító, áldásos életének 62, tanítóskodásának 38. évében folyó évi november hó 24-én elhunyt.

1000 Samu magyarszékli tanító, életének 74-ik évében, mint az I. oszt. vitéségi érem tulajdonosa, a 309. honv. gyalogezred zászlósa folyó évi október hó 5-én hősi halált halt.

László Gyula Sándor faddi tanító, folyó évi december hó 4-én, életének 19. évében elhunyt. Temetése nagy részvét mellett folyt le, mivel néhány honv. terectő munkásságával az egész gyülekezet osztályon szeretetét megnyerte.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélék

Koronázás.

Hajdanta a koronázás merőben egyházi szertartás volt; az egyház kente föl az Isten kegyelméből uralkodó királyt s az egyház védelmére tett esküt a trónra lépő.

Nálunk magyaroknál azonban hamar kiszélesedett a koronázás jelentősége és amint az új király nemcsak az egyház védelmét, hanem az ország törvényeinek megtartását is esküvel fogadta, — úgy a koronázást sem az egyház teljesítette többé, hanem a nemzet. Egyházi szertartásból nagyfontosságú államjogi esemény lett a koronázás, melynek fizikai végrehajtásában az ország primása épen úgy csak a nemzet nevében és megbízottjaként jár el, mint a nádorispán. És hiába állt volna össze esztergomi érsek és törvényes nádor, hogy valakit megkoronázzon, ha nem a nemzet parancsára járnak el, a koronázás nem lesz érvényes. Nyilvánvaló im, hogy a nemzet koronázza a királyt s mivel régen az egész nemzet (— mert csak a nemesség volt a nemzet —) felgyült az országgyűlésre: hát az ország-

gyűlés koronázojt. És, mert most is az országgyűlés képviseli a nemzetet, tehát a nemzetet képviselő országgyűlés koronáz.

Ezért lett volna helyesebb, ha a királyi hitlevélbe úgy iródik, ahogy Baltazár püspök javasolta: az országgyűlés megkoronázza a királyt s nem megkoronáztatja. A szöveg a Baltazár hozzászólása után is megmaradt ugyan az eredeti formában, de azért a Baltazár beszéde még sem volt hiába, — mert alkalmat adott az esetleges félremagyarázásoknak cleve útját vágó nyilatkozatra: Csernoch biboros maga sietett elmondani a főrendiházban, hogy a „koronáztat“ sem jelenthet mást, mint hogy az országgyűlés a maga megbízottai által téteti a király fejére a koronát.

Egyébként egy olyan magyarázatnak, mintha a „koronáztat“ azt jelentené, hogy az országgyűlés csak elhatározza a koronázást, ellenben a római katolikus egyház koronáz: épen most hatalmasan ellene mond az a körülmény, hogy a koronázásnál eljáró két főszemély egyike, a nádorhelyettes, nem tartozik a római katolikus egyház kebelébe, tehát egy olyan októsnál, mely merőben római katolikus egyházi szertartás, el sem is járhatna.

Valóban a koronázásnak államjogi szertartás-mivoltát semmi sem ümboríthatná ki inkább, mint a nádorhelyettes protestáns vallása.

Arra pedig különös súlyt kell helyeznünk, hogy a koronázásnak ez a jellege soha háttérbe ne szoruljon. A király nemcsak egy vallásfelekezet királya, hanem mindnyájunké s az Irtánta való hitűségben, hódolathoz, szeretetben, önfeláldozásra készségben nem állunk hátrább egy felekezetnél sem. Az, hogy a király maga nem a mi egyházunkhoz tartozik, nekünk fájdalmat nem okoz s amint másvallású honfitársainkkal szeretetben, békességben, becsülésben élünk, épúgy nem kisebb buzgósággal imádkozunk koronás királyunkért, mintha vallása, hite mihozánk csatolná. A király mindnyájunké, az egész magyar nemzeté és amikor az első nagy király szent koronájával már felékesítettett homloka, egyforma lelkesedéssel zúg minden magyar ajkáról:

Fény nevére, áldás életére!

(nb.)

A tiszántúli egyházkerület és a koronázás. A tiszántúli egyházkerület részéről dr. Baltazár Dezső püspök úr és gróf Degenfeld József főgondnok úr vesznek részt a koronázáson. Ugyanők képviselik az egyetemes konventet s így az egyetemes magyar református egyházat is. Gróf Degenfeld József főgondnok urat beválasztották a hitlevél-átadó bizottságba is.

A debreczeni egyetem képviselője a koronázáson. A debreczeni egyetemet dr. Láng Nándor rektor fogja képviselni a koronázáson. Vele együtt utazik a theologiai és bölcsészeti kar ifjúságának 3—3

tagja, a jogi kar részéről pedig 4 hallgató, akik a koronázási ünnepségen szintén részt vesznek.

A debreczeni és hajdúvármegyei nők Zita királyné Őfelségének nevére tett nagy alapítványt nyújtanak át sajátkezű aláírásokkal ellátott díszalbummal együtt. A gyönyörű díszalbum, amely vastagabb, mint a közismert képes biblia, Dávidházy Kálmán műintézetében készült.

Aranysarkantúók. Eszünk ágában sincs választásfelekezeti statisztikát csinálni a koronázásnál aranysarkantúós vitézékké felavatottakról s a közép-kor eme tisztes maradványáról csak azért emlékezünk meg, mert egyik-másik politikai lapunk nagyon felemlegette, hogy a kiválasztottak közé csak a történelmi osztályok sarjai kerülhettek. Ez a panasz pedig így aligha megálló, hiszen, — amint végigfutottuk a névsort, — a nem mágnás 27 kitüntetett között a Tisza és Erdély közt elterülő vidéken otthonos történelmi nevek közül csak az egy Beöthyvel találkozunk. Pedig a Miskolczy, Fráter, Nadányi, Eresey, Fényes, Szunyogh, Újfalussy, Domahidy, Járny stb. familiák között bizonyosan van olyan nem is egy, ki a harctéren is bebizonyította méltó voltát és csak azért nem került a névsorba, mert — hál' Istennek — sok a kitünő fiatal ember a 101 születettek közt Magyarországon.

Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye új gondnoka. Többször kértük a nagy, eperes urakat, hogy az egyházmegyejükben történő fontosabb eseményekről lapunkat tudósítsák szíveskedjenek. — Sajnos, ennek a közérdekű kérésünknek nem mindenütt van fogantatja és im jól elkésve és kerülő úton tudjuk meg, hogy az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyében a gondnokválasztás már megtörtént s eredménye: Szomjas Gusztáv megválasztatása. A választásról részleteket — volt-e más jelölt s hogyan oszlottak meg a szavazatok — nem tudunk. Kétségtelen, hogy a népes és tekintélyes egyházakból álló egyházmegyében lehetnek mások is, kik a gondnoki díszes tisztségre méltóknak ítéltettek. — De az eredmény semmiképp sem lehetett volna szerencsésebb, mint ami bekövetkezett. — Szomjas Gusztáv mint egyházmegyei tanácsbíró sokszorosan bebizonyította, hogy méltó a legnagyobb megtiszteltetésre. Gondolkodásmódjára világot vet az a néhány sor, melyet egy üdvözlő-levéltre adott válaszából alkalmunk van közölni:

„Azzal az erős elhatározással kívánom díszes állásomat betölteni, hogy méltó lehessenek a bizalomra, mellyel egy ilyen tekintélyes egyházmegye megtisztelt. Én nem magamat óhajtom ezen állással feldiszíteni, de alkalmul kívánom felhasználni, hogy egyházam iránti hálámat lerőjjam. Van a munkára alkalom elég, különösen most a háborús dűlások után s azt is jól eszembe véstem, hogy a Kálvineum és két főgimnázium esik az egyházmegye

körzetébe s ezek fejlesztése, izmosítása elsőrendű érdek“.

Mi a magunk részéről kétszeres örömmel üdvözljük egyik legnagyobb egyházmegyénk élén Szomjas Gusztávot, kiben lapunknak is egyik kiváló munkatársát tiszteljük s kiben azon — általunk következetesen vallott és megvalósítani kívánt protestáns elvnek, mely szerint a szoros értelemben vett lelkészi feladatokon kívül jogok és kötelességek tekintetében nincs különbség lelkész és világi közt, egyik hivatott képviselőjét látjuk. — Legyen áldás működésén!

Dóczi Imre-alapítványra a volt tanítványok ivén eddig a következő hozzájárulásokat vettük: dr. Baltazár Dezső püspök, Létay Lajos bankigazgató 50—50 K, dr. Kesserű Lajos törvényszéki elnök 30 K, Gaszner Géza tkp. igazgató 25 K, dr. Dóczy Emil tb. tiszti főügyész, dr. Nyiri Ernő ügyvéd, dr. Kemény Viktor ügyvéd, dr. Kovács József ügyvéd, dr. Kun Béla egyetemi tanár, Vas Mihály esperes (Gégeny), Juhász László lelkész (Győrtelek), Nagy Márton lelkész (Szerep), dr. Nagy Sándor tanár (Hódmezővásárhely), dr. Löwinger Armin ügyvéd (Hajdúböszörmény), Józsa István tkp. igazgató (Kunhegyes), dr. Barabás Sándor kincstári ügyész (Zombor), Bede László lelkész (Máramarossziget), dr. Takacs Aurél törvényszéki bíró (Budapest) 20—20 korona, Csóka Sámuel városi főjegyző, Sass Béla egyetemi tanár, dr. Hegedűs Jenő ügyvéd, Barcza József gimn. tanár, dr. Tóth Emil városi tanácsos, dr. Körösi Kálmán ügyvéd, dr. Szűcs Géza ügyvéd, Debreczeni Jenő igazgató, dr. Kardos Albert fő-reáliskolai igazgató, B. Pap István tkp. tanár (Budapest), Györe János gimn. tanár (Nagykőrös), Dombi László felsőbbfőiskolai igazgató (Miskolcz), Berki Sándor lelkész (Hajdubagos), Csighy Andor lelkész (Hosszúpályi), Soltész Elemér lelkész (Nagybánya), Valádi Mátyás lelkész (Zsurk), dr. Gergely György jogakad. igazgató (Máramarossziget), Szilágyi Imre lelkész (Nyirbogat), Sinay Miklós Máv. tisztviselő (Hajdúhadház), Kovács Lajos lelkész (Kisvárd) 10—10 K, dr. Lencz Géza egyet. tanár, Horváth József ny. p. ü. titkár 6—6 K, Bogdán Lajos lelkész (Pettyén), Fibik István jegyző (Hajdubagos) 5—5 K, G. Szabó Mihály lelkész (Tisza-ecs) 4 korona. Összesen 661 kor., azaz Hatszázhatvanegy korona. A gyűjtés még folyamatban van, a hozzájárulásokat úgy Karai Sándor gimnáziumi igazgató, mint dr. Kun Béla egyetemi tanár címére lehet küldeni.

Mi a liberálizmus? címen lapunk múlt heti számában megjelent cikkünkbe értelemzavaró sajtóhiba került. A sajtóhibáktól ugyan — különösen a háború alatt — a legnagyobb gonddal sem lehet teljesen mentesíteni a lapot s épen azért kisebb elvétésekre nem is helyezünk súlyt. De mivel ez a

cikk felelet akart lenni arra a kérdésre, hogy a mi liberalizmusunk szerint milyen eszközökkel lehet megvédeni az egyházat, fontosnak kell tartanunk, hogy épen a sarktételek hibátlanul szóljon. A cikkben ez olvasható: „Akkor liberális, ha a maga elveinek diadalra jutásáért lankadatlanul dolgozik, de mindig csak a meggyőződés békés fegyverével”. Pedig a kéziratban az aláhúzott rész így hangzik: „de mindig csak a meggyőzés békés fegyverével”.

Tisztújítás a debreczeni egyházban. Egyházkerületünk legnagyobb egyházában (— melyről olykor magát az egyházkerületet is nevezik —) a három évenként tartandó tisztújítás e hó 27-én ment végbe. A szabály szerint kilépő presbiterek sorában nem igen történt változás, ellenben változás lett a legfontosabb tisztségben, — a főgondnoki állásban. Régi hagyomány Debreczenben, hogy az egyház főgondnokává, ki a kollégiumnak is helyi gondnoka és gazdasági tanácsi elnöke, s ki ez alapon az egyházkerület közgyűlésének és bíróságának is tagja, — a város polgármesterét választják. Így lett főkurátor Simonffy Imre után Kovács József, ki két évvel ezelőtt nyugalomba vonulván, a presbiterium kérésére megtartotta ugyan főgondnoki állását a mostani tisztújításig, de most az egyházi vezetést a város polgármesterétől átvevő Márk Endre m. kir. udvari tanácsos polgármester iett. — Olvasóink sokkal inkább ismerik a nemrég csaknem egyhangúlag egyházkerületi tanácsbíróvá is megválasztott Márk Endrét, semihogy őt s kiválóságát méltatnunk kellene. Minden bizonnyal szerencsés lehet bármelyik egyházunk, ha élén olyan kipróbált buzgóságú, áldozatkész és tetterős férfiút láthat. Kivált meg a debreczeni egyház élén kétszeres szerencse a Márk Endre működése. Évek hosszú sora óta fájdalmasan kellett ugyanis tapasztalni, hogy az egyházkerület és a debreczeni egyház vezetősége közt — hogy úgy mondjuk — hagyományos bizalmatlanság állt fenn. Pedig az egyházkerület és a debreczeni egyház nagyon sok közös területen munkálkodnak s alkotásaik eredményessége szempontjából a kölcsönös, teljes bizalom felettébb kívánatos volna. Mi volt ennek eddig az akadály, igazán nem tudnók megmondani, — de reméljük, hogy Márk Endre személye, kit a debreczeni egyház egyhangú bizalommal ültetett a főkurátori tisztségbe s ki a kollégiumnál és egyházkerületnél eltöltött hosszú szolgálatával itt is kiérdemelte a teljes bizalmat, igen alkalmas összekötő kapocs leendő bizonyára módunkban lesz beigazolva látni a régi latin közmondás másik oldalát is: Concordia parvae res crescunt...

Amennyire örülünk azonban annak, hogy a debreczeni egyházban Márk Endre került az ügyek élére, másrészt őszintén sajnáljuk, hogy ezzel igen

fontos egyházi munkakörtől végleg megvált Kovács József, az eddigi főkurátor. Hőfehér becsületességgel, fáradhatatlan szorgalommal, puritánul, az egyház iránti lankadatlan szeretettel vitte az egyház és kollégium ügyeit s az a decennium, mit e fontos állásában eltöltött, mindkét helyen a haladás ideje volt. Egészen bölcs elhatározás tőle, hogy a főkurátori tisztelet tovább megtartani nem kívánta, de amidőn ezt az elhatározását helyeseljük, óhajtanók az ő önzetlen munkásságát, tudását, tapasztalatait egyházunk s iskolánk javára tovább gyümölcsöztetve látni.

Egy kitűnő papról. Mindig hangoztatjuk, hogy ha vannak is itt-ott gyarlóságok, a mi papjaink nagy többsége méltó példaképekül szolgálhat mindenkinek. Kitűnik ez most a tabori lelkesítő szolgálatban is, amelyhez pedig nemesak készség, de erő is kell. Vass Antalról, a 39-sek kitűnő papjáról már többször megemlékeztünk s nagy örömünkre szolgál, hogy most a debreczeni kollégium egy másik kitűnő növendékéről van alkalmunk közölni magasztaló sorokat. Nagy István, a kollégium volt széniora, ki most a 4-ik honvéd gyalogezred tabori papja s akiről ezredese a következő levelet írta Baltazár püspök úrhoz: *Méltóságos Püspök Úr!* Ezredemben teljesíti magasztos kötelességét az én egyik lelkészem, Nagy István tabori lelkész úr. Ismét már egy éve megszakítás nélkül, a legnehezebb viszonyok között, az olasz harcok borzalmai közepette, gyakran életét kockára téve, ágyú- és golyótűzben, fáradhatatlanul s rettenthetetlenül, hivatásának magasztán állva, teljesítette és teljesíti szent kötelességét. A legénységet buzdítja, oktatja, bátorítja, vigasztalja, sebesültek és betegek fájdalmait enyhíti és mindenkor oly önfeláldozást és odaadást tanúsított, hogy mindnyájunk igaz nagyrabecsülését és szeretetét teljes mértékben kivívta. Különösen hősi halottaink eltemetése és sírjainak rendezése körül szerzett hervadhatatlan érdemeket. Tette ezt pedig az olasz harcok speciálisan nehéz körülményei között, ahol munkája állandó veszéllyel járt, igaz hazafiságtól és keresztényi szeretettől áthatva. Amellett, hogy őt a legfelsőbb katonai kiüntetésekre is felterjesztettem, most, amidőn a szent karacsonyi ünnepek előtt állunk, kötelességemnek tartom, hogy mindezeket Méltóságodnak, mint derék tabori lelkészem egyházi felelősének udomására hozzam, hogy Méltóságodnak alkalma legyen hívei előtt őt mint a kötelességtudás mintaképét odaállítani. Fogadja Méltóságod igaz nagyrabecsülésem őszinte kifejezését. Tabori posta 14., 1916 december 13-án. *Kratochvil Károly* ezredes, a nagyváradi 4-ik h. gy. e. parancsoka.

Haendel Vilmos selmeczbányai evangélikus lelkész, nagyhonti esperes, kiváló munkásságáért magyar nemességet kapott „Szepesváraljai” előnév-

vel. Az érdemekben megőszült kiváló munkást szív-
ből üdvözljük.

**Érettségi vizsgálat a debreczeni református fő-
gimnáziumban.** A javító- és pótló érettségi vizsgálat
folyó hó 23-án volt; minden jelölt megfelelt s így az
érettségi vizsgálat jó eredményű volt.

Olvasóinkhoz. Isten segítségével előhöttünk
egy esztendő a Debreczeni Protestáns Lap életében.
Olvasóközönségünk dolga megitélni, hogy tettünk-e s
s ha igen: mekkora szolgálatot munkánkkal a protes-
tantizmus és közelebről református egyházunk ügyé-
nek. A megkezdett úton: az egyházi buzgóság, szere-
tetteljes békesség és magunk meggyőződésének hig-
gadt képviselője útján akarunk járni ezentúl is és
erre kérjük olvasóink támogatását. Sajnos, a minden
térén fellépő drágaság lehetetlenné teszi, hogy la-
punk továbbra is az eddigi terjedelemben jelenbes-
sen meg. Mindaddig tehát, míg a mostani magas árat
fenntarthatjuk, kénytelenek vagyunk *lapunk eddig
másként iv terjedelmét egy ívre szállítani* le. Kérjük a
kedves olvasókat, hogy ezt megbocsátani és lapunkat
szeretettel, bizalmával továbbra is megajándékozni
méltóztassék. Hiszen ez az egyetlen jutalom, amiért
munkálkodunk.

Előrelátóknak kell lenni. Minthogy a rekvirá-
lási rendeletben nincs említés az úrvacsorai szent
kenyér előállításához szükséges lisztrol: ennél fogva
indokoltnak mutatkozik, hogy lelkipásztoraink az
úrvacsorai kenyérhez szükséges lisztmennyiség biz-
tosításáról vagy közvetlenül önmaguk a szolgabíró-
ság útján, vagy pedig szükség esetén egyházi felettes
hatóságaik közbejöttével minél előbb, idejében gon-
doskodjanak.

Tanítók és tanítónők háborús segélye. A Gazda-
szövetség c. hetilapból vesszük át a következő hírt:
„A közoktatásügyi miniszter leiratot intézett a tan-
felügyelőséghez, amelyben értesíti, hogy az államse-
gélyes községi és felekezeti okleveles tanítók részére
600, nem okleveles tanítók és óvónők részére 450 K
háborús segélyt utalt ki. Ugyanilyen segélyt utalvá-
nyozott olyan tanítónőknek, akik hadbavonult tanító-
kat helyettesítenek. A háborús segélyt havi részle-
tekben folyósítják“.

A Petőfi Társaság folyó hó 21-én tartott tagvá-
lasztó közgyűlésén Móricz Pál és Révai Károly orszá-
gos nevű íróink jutottak be az illusztris társaság
tagjai sorába. Gratulálunk.

Vásárhelyi József-alapítvány. Az Egyházi Ujság
c. kolozsvári havi tartalmas folyóirat, amely Barabás
Samu kolozsvári esperes szerkesztésében jelenik meg,
legutóbbi számában nagy melegséggel emlékezik né-
hai Vásárhelyi Józsefről. Jelzi egyszersmind, hogy
a boldogult emlékezetére a theológián alapítványt
tesznek, amelyre már eddig 180 K gyűlt össze.

Kitüntetett tanítók. Öfelsége Menyhért István
telkibányai tanítónak félszázadon és Parti Gábor
hajduszoboszlói tanítónak négy évtizeden át kifejtett
kiváló működésük elismerésül az arany érdemke-
resztet adományozta. Öszintén üdvözljük egyházunk
kitüntetett tanítóit.

A Kiadóhivatal kérelme. Tisztelettel kérjük la-
punk t. olvasóit, hogy előfizetési díj küldésekor a szel-
vényen méltóztassék jelezni, hogy melyik időre vo-
natkozik az előfizetés? Az 1915. évről még mindig
van kint a lapnak követelése s az elszámolás csak
ennek a kérésnek a teljesítésével jöhet rendbe.
Megismételjük azt a kérésünket, hogy reklamáció-
kor méltóztassék szám szerint megnevezni, hogy a
lapnak melyik száma nem érkezett kézhez? Az ilyen
értesítés, hogy a „lap legközelebbi száma“ — nehé-
séget idéz elő. Két heten túl késő reklamációkat
nincs módunkban elintézni. A hirdetési díj bekül-
désekor kérjük a szelvényen jelezni, hogy a hirde-
tés melyik számban jelent meg. A szelvényen annak
a neve legyen felírva, aki a tartozást befizeti, tehát
pl. nem a gondnok, hanem az egyház.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainknak Isten áldásai kívánjuk az új
esztendőre és kérjük őket, hogy lapunkat jobban
szeressék. Sokan ígérték támogatásukat és igen ke-
vesen gondoltak ígéretekre. Pedig a lapot változa-
tossá csak úgy tehetjük, ha sokan írjuk. Mivel pedig
a jövő számtól kezdve lapunk az eddiginél kisebb
terjedelemben jelenik meg: kérjük munkatársain-
kat arra is, hogy mondanivalóikat lehetőleg rövidre
szabni sziveskedjenek. Tehát: sokat, de röviden.

Taxil. Hogy ki szabadkőműves, ki nem, nem
feladatunk nyilvántartani. Azt azonban bizonyosan
tudjuk, hogy a kérdezettek (Bañázár Kiss Ferenc,
Ferenczy) közül egyik sem tagja és nem is volt
soha tagja a szabadkőműves szövetségnek. Egyéb-
ként: mi hárszna Önnek abból, ha ezt tudja?

— **Tartalom.** Évfordulón. — Tárca: Szaboleska M.,
Koronázás. — Iskola: Dr. Gergely Gy., Politikai föld-
rajz és a mi nevelésünk. — Az őszi egyházkerületi köz-
gyűlésnek a debreczeni tanítóképzőintézetre vonatkozó
határozatai. — Közélet: Soltész E., Kicsinyeskedés. —
Irodalmi Szemle. — Halottaink. — Különlék. — Mel-
léklet: Hivatalos Értesítő 53. szám.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-dívat és szabó üzlet
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.

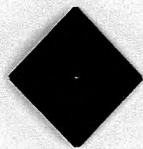
Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16. SZ.

Alaptőke 2.400,000 korona; tartalékok 1.650,000 korona; betétállomány 15.000,000 korona. ++++++

Érdekközösségben:

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletági: Takarékbetétek, Csekkszámok, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzalog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. — **Saját árúraktár.**

::: Idegen pénznemek vétele és eladása. :::

Safe deposit (magán letétpénztár)

Külföldi átutalások hadifoglyok részére.

Szén-osztály.

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdúnánási Gazdasági Bank részvény-társaság.

≡ **Fióközpont:** VÁMOSPÉRCSEN. ≡

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

8850—1916. szám.

Kérelem lelkésztársaimhoz!

Mióta az Országos Református Lelkészegyesület megalakult, soha le nem került a sürgős szükség napirendjéről a református néplap kérdése. Egyesületen belül és kívül állók egyértelműleg hangoztatják a mielőbbi megvalósítás szükségét, melyet égetőbbé az a körülmény tesz, hogy a protestantizmussal szemben álló erők a maguk érdekében már rendelkeznek ilyen orgánummal. Napilapok állandó fegyvere zúditja reánk sortüzeit s mi védtelenül állunk, fájva kell néznünk, hogy népünk a magunk lelkét, eszméit tükröztető, a magunk igazát védő és érvényesítő néplap hiányában idegen táplálék veszedelmes hatása alá kerül.

Napilapot indítani még most nincs anyagi erőnk. A fokozatosság útját választottuk tehát. Megindítottuk hetilapképen a *Vasárnap*-ot, hogy idővel hetenkint kétszer, majd naponta megjelenő lappá fejlesszük ki. Hogy a háború folyamán a *Vasárnap* milyen szolgálatot tett küzdő-szenvedő hős fiainknak s az itthon maradtak vigasztalására szoruló seregcire, azt felesleges bizonyitanom.

A mi jó szándékunk — fájdalom — nem talált meleg pártolást lelkésztársaimnál. Legyen szabad szerető testvéri szívem indulatával a melegség forrását megmártanom. Nagyon kérem lelkésztársaimat, hogy vagy az egyház pénztárának a terhére, vagy gyűjtés útján összehozott adományokból rendeljenek meg a gyülekezet nagyságához mért példányszámot. Ha a napilap szükségét megállapították, segítsenek a teljesítésben nekünk: akinek fáj, ha fáradozunk, minden jó szándékunk, nemes célunk ellenére megszegyenül.

Debreczen, 1916 december 25-én.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

8802—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházak Nagytiszteletű iskolaszéki Elnökeihez, az összes kebelbeli tanintézetek Tekintetes Igazgatóihoz és Tanítóihoz.

Egyházkerületi közgyűlésünk a mostani közismert állapotok kényszerítése alatt népiskolai tan-

könyvkiadványaink nyomtatási és kötési árait méltányossági tekintetből felemelte. A városi nyomdának most beadott árfelemelési kérvényét is végrehajtó-bizottságunk 30%-kal felemelni javasolja, tekintettel a kérést támogató és bizonyító körülményekre.

Hogy vállalatunk a reá nehezülő humanisztikus és közművelődési érdekeket bevételeiből támogathassa és fedezhesse, tankönyveinknek a háború előtt megállapított s idáig fenntartott árai tovább meg nem tarthatók. A végrehajtó-bizottság a következő árfelemelési javaslatot terjesztette az egyházkerületi Elnökséghez: Fiers vallástani kézikönyv 1 K. Szappanos vallástani 1 K. Nánai keresztyén egyháztörténet 1 K. Református ABC 1 K. Fonomimikai ABC 1 K. Cs. K. II. oszt. olvasókönyv 1.50 K. T. L. III. oszt. olvasókönyv 1.80 K. Tassi IV. oszt. olvasókönyv 2 K. Csurka V—VI. oszt. olvasókönyv 3 K. Vadai IV. oszt. földrajz 1.—K. Tömöri földrajz V—VI. oszt. 1.50 K. Császár történet V—VI. oszt. 1.50 K. Kecskeméthy természetrajz V—VI. oszt. 1.50 K. Nagy A. természettan 1.50 K. Mocsári számtani gyakorló-könyv, II. oszt. 50 fillér. Gazsi IV. oszt. számtani gyakorló-könyv 50 fillér. Gaál számtani gyakorló-könyv V—VI. oszt. 80 fillér. Vallástani kézikönyv (szórványok) 50 fillér. Temetési énekek 40 fill. Értesítőkönyv 30 fillér. Ezen felár 1916 december 17-től életbe is léptetett. Az első kedvező alkalmat meg fogja ragadni a végrehajtó-bizottság arra nézve, hogy vállalatunk veszélyeztetése nélkül az árakat leszállíthassa. E javaslat előterjesztett indokainál fogva, az Elnökség részéről is jóváhagyatván, tudomásvétel és miheztartás végett szükségesnek találok erről értesíteni az ikolafenntartó egyházaink m. t. előjáróit addig is, míg a május hóban megjelenendő „Értesítés“ közrebocsáttatnék.

Debreczen, 1916 december hó 18. napján.

Tisztelettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A hajduböszörményi református egyház elemi népiskolája egyik, halálozás folytán megüresedett tanítói állomására pályázatot hirdet.

Az állás javadalma:

1. Törzsfizetés az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve 1000 kor.

2. Három rövid öl kemény tűzifa a város által kiszolgáltatva s házhoz szállítva. Értéke 72 kor.

3. Az 1. és 2. pont alatti összegeknek — 1072 koronának — az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelő felekezeti fizetésre kiegészítése az állam által.

4. Természetbeni lakás, vagy e helyett az egyház pénztárából évi 300 kor.

Kötelessége az iskolaszék által kijelölendő osztály (ez időszerint a III-ik fiú), vagy osztályok vezetése. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

A szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények 1917 január 10-ig *Marjay Péter* református lelkész, iskolaszéki elnökhöz adandók be.

8805—1916. szám.

Pályázat

a beregi református egyházmegyébe kebelezett Kisbégány egyházközség lelkészi állására.

Javadalom :

1. Lakás és kert természetben.

2. 30 kat. hold 977 négyszögöl föld s a temető kétharmadának haszonélvezete.

3. Termény- és munkaváltság címen adósegélyből 1252 kor. 64 fillér.

4. Regále kamat 10 kor. 50 fillér.

5. Kongrua 572 kor. 35 fillér.

Megváltandó beruházás hivatalomhoz be nem jelentetett.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Az E. T. II. t.-c. 16. §-ában foglaltak szerint felszerelt kérvények Bertók Béla espereshez Munkácsra (Posta helyben) küldendők 1917. év január hó 15-ig.

Debreczen, 1916 december hó 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Épen most jelent meg

és azonnal megküldhető

LUKÁCSY IMRE**Egyházi beszédek II. kötete.**

Az előkelő író eme munkája páratlan fogadtatásban részesült. A tartalom oly gazdag és változatos, hogy áttekintése után bárki megállapíthatja azt, hogy Lukácsy Imre ezúttal is művei színe javát nyújtja. 225 oldal.

Ára füzve K 4-50. Kötve K 6-50.

— Meglepő kedves ujdonság! —

Már megjelent és már kapható:

Pósa Péter eszterházi ref. lelkész úr
kitünő tollal, hozzáértéssel megírott

„ÉN VAGYOK A FELTÁMADÁS ÉS AZ ÉLET“

(János XI. 25.)

TEMETÉSI BESZÉDEK (ORÁCIÓK)

című 264 oldalra terjedő, már megjelent kötetét a legmelegebben ajánljuk a nagy, lelkes urak figyelmébe.

Ára füzve K 5.—, kötve K 7-30.

Kapható kiadóknál:

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala

Debreczen, Ferencz József-út 49. szám alatt.

UJDONSÁG!**Hol van megírva?**

Segédkönyv ismertebb bibliai helyek megtalálásához. Bibliai egyezményes szövegtár. Többek közreműködésével

készítette: **Dohányos János.****Ára: 3 korona 80 fillér.****A Mester jelleme!**

Vezérfonal bibliai tanulmányozó körök és magánosok számára.

Írta: *Fosdick E. H.* Fordította: *Ifj. Victor J.*
Második kiadás. — **Ára 2 kor. 50 fillér.**

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedőnél

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3. sz.
Kérem az összeget postautalványon előre beküldeni,
portó 30 fillér.

Általános Forgalmi Bank**Részvénytársaság Debreczen.****Érdekközösségben a „MERCUR“ váltóüzleti r.-társasággal.****Bankosztály. — Váltóüzlet. — Árúosztály.**

Takarékbetétek könyvecskékre és chekszámára. — Váltók
leszámítolása, valamint a banküzlet körébe vágó összes pénz-
ügyi műveletek lebonyolítása. Hitellevelek. :: :: :: :: ::

Értékpapírok, sorsjegyek, ércpénzek vétele és eladása napi ár-
folyamon, szelvények és kisorsolt értékpapírok beváltása. —
Olcsó magas előlegek értékpapírokra és sorsjegyekre. :: :: ::

Igervények minden húzásra. Biztosítás sorsolási veszteség ellen. Sorsolási
ellenőrzés. Katonai házassági óvadékok ügyében minden útbaigazítás és
eljárás. — Tőzsdei megbízásokat teljesen megbízhatósággal eszközöl és
minden felvilágosítással, tanáccsal készségesen szolgál. :: :: :: :: ::

Legkedveltebb Háborús Imádságos Könyv.

Rövid idő alatt 10-ik bővített kiadásban jelent meg
SZOLNOKY GERZSON

Háborús Idők Imádságos Könyve

hadbavonultak s azok családjai számára.

A gyönyörű költői szép nyelven, mélységes áhitattal, rendkívül körültekintő gondossággal megírt imádságos könyv messze, magasan kiemelkedik minden eddigelé megjelent ilyen irányú munkák felett és megnyugtatóan elégti ki minden irányban a kívánalmakat.

Tartalmaz:

A háború minden viszonyára alkalmas 14 hétköznapi és vasárnapi, 16 Hadbavonultak, 25 Hadbavonultakert mondandó imádságot, 9 hadbavonultak elhalt hozzátartozóiért és elesett hadbavonultakert mondandó imádságot, zsoldárok és díszereketek.

Tisztelettel kérjük a nagytiszteletű lelkészi kart, hogy ezen kiváló és hűzapotló tankönyvre a hívek figyelmét felhívni kegyeskedjenek.

A most már kibővített 176 oldalra terjedő 12 x 8 cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes vászonkötésben 1 korona 20 fillér, 10 drb vételnél 96 fillér, 25 drb vételnél 90 fillér, 50 drb vételnél 84 fillér, 100 drb vételnél 78 fillér, 500 drb vételnél 72 fillér, 1000 drb vételnél 66 fillér. Portora, egyes példányok megrendelésénél, ha a pénz előre küldetik, 10 f. küldendő. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR

KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az Ébresztőnek minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szente dények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzők 2000 rajza ingyen és bementve! Pontos kiszolgálás! Jutányos árak

készletek valódi 13 próbás ezüsből és I. rendű alpaccá-ezüsből, jubileumi dísz tárgyak részlettízetesre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.